

поетичну суть і красу декоративної думки народного мистецтва минулого.

Вона шукає і нові теми, перетворюючи їх на основі великої майстерності в нове сучасне мистецтво вишивки.

Г.Іноземцева, член Спілки художників,
член Спілки архітекторів України, м.Київ

Людина складної долі і невичерпного оптимізму. Втративши в роки війни здоров'я і ставши інвалідом, не скорилася долі і освоїла мистецтво вишивання лівою рукою.

О.Горянська, О.Коник, М.Таммел,
м.Таллін, Естонія

У творах Віри Сергіївни Роїк розкривається високий художній рівень орнаментального мистецтва української вишивки, її поліхромність, дивовижна сила декоративного звучання. Роботи майстрині, зберігаючи народні традиції, вирізняються несподіваністю колірної гами, ніжним ажуром (особливо вишивки, виконані білими нитками), вражають новизною композицій і завжди витонченою майстерністю.

Книга вражає величезним охопленням фактичного, біографічного, літературного, документально-архівного матеріалу, що наповнює її сторінки живим змістом. Книга вийшла надзвичайно цікава, захоплююча.

Видання стало гідним підсумком, своєрідним етапним пунктом у художньо-творчій діяльності відомої української майстрині-вишивальниці Віри Сергіївни Роїк.

Книга В.С.Роїк має велике значення для творчої практичної діяльності вчителів трудового навчання, студентів художньо-графічних, педагогічних факультетів, сприяє формуванню особистості вчителя-патріота, який палко любить свою країну і народ, віддає свої творчі сили для їх процвітання, а також всіх бажаючих займатись одним із основних видів декоративно-ужиткового мистецтва – українською вишивкою.

*Ірина Масась
(Полтава, Україна)*

ВИСТАВКА ТВОРІВ ВІРИ РОІК ТА ЇЇ УЧНІВ НА РІВНЕНСЬКІЙ ЗЕМЛІ

Народилась Віра Сергіївна 25 квітня 1911 року у м. Лубни Полтавської області. Мати її – художник-графік, батько – залізничник. Змалечку Віра захоплювалася і малюванням, і грою на фортепіано, і хореографією, та з роками все більше місця в її душі почала займати вишивка. Перший рушник дівчинка вишила для «дяді Володі», так вона називала свого родича – письменника Володимира Короленка, який товаришував із батьками Віри. Після того вишитого рушника батьки подарували донечці гарний український костюмчик, і їй закортіло самій вишити на ньому візерунки. Після закінчення гімназії Віра працювала в Лубенській артілі вишивальниць, де отримала поважний професійний гарт. Там же дівчина почала творчо переосмислювати народні візерунки, komponувати з традиційних елементів

авторські роботи. Їх одразу ж почали вирізняти на виставках, у яких молода майстриня брала участь [5, с. 20].

Майже 60 років Віра Сергіївна прожила в Криму і всі ці роки намагалася розвивати тут українське декоративно-ужиткове мистецтво, як вона писала, «на прикладі моєї рідної Полтавщини, де міцні традиції народної творчості». А себе майстриня називала «кримською полтавкою». Роїк В.С. оволоділа понад 300 видами вишивальної техніки, серед яких перевагу надавала рідним полтавським рушниковим швам. На її творчих полотнах розквітають фантастичні квіти і чарівні візерунки, червоні півники й сонце та святкові весільні мотиви. Віра Сергіївна вважала визначальним колір і малюнок. Що було на душі – таку нитку й брала. Вона вишивала хрестиком, полтавською гладдю, рушниковими швами, найрізноманітнішими мережками [4, с. 43].

Віра Сергіївна Роїк – заслужений майстер народної творчості України, заслужений художник Автономної Республіки Крим, член Спілки художників СРСР, член Національної спілки художників України, Національної спілки майстрів народного мистецтва України – почесний член Товариства вчених Криму й Товариства «Просвіта» ім. Т.Г. Шевченка, почесний член м. Кобеляки, лауреат Асоціації національних товариств і общин народів Криму та Республіканського фонду культури, лауреат Державної премії Автономної Республіки Крим, лауреат премії ім. В.Г. Короленка, кавалер ордена Княгині Ольги III ступеня (2001 р.), міжнародного ордена Миколи Чудотворця «За примноження добра на землі» I ступеня (2003 р.). За видатні заслуги у 2002 році їй призначено стипендію Президента України. Художниця нагороджена золотими медалями ювілейних республіканських виставок 1967-1972 рр., медалями «За доблесну працю», «Богдан Хмельницький» та «Будівничий України», почесним знаком II Міжнародного фестивалю мистецтв у Гереджи Ізмір (Туреччина), багатьма дипломами, почесними грамотами, подяками та іншими відзнаками.

У понад семистах виданнях виходили матеріали про знамениту кримську вишивальницю, яка написала чудову книгу «Мелодії на полотні. Спогади. Вишивки. Відгук». Ім'я Віри Роїк згадується в 360 довідниках, каталогах, альбомах, словниках, виданих 11-ма мовами. Нині десятки робіт майстрині зберігаються у майже сорока музеях України, зарубіжжя та в приватних зібраннях в Україні й за кордоном [2, с. 24].

В квітні 2006 року з нагоди ювілею запроваджена Міжнародна премія ім. В. Роїк, яку Вірі Сергіївні було присуджено рішенням президії фонду міжнародних премій за значний вклад в примноження національних досягнень і традицій української вишивки з врученням золотої медалі №1 і диплому. А також Віра Сергіївна була нагороджена орденом «Святої Варвари великомучениці».

Її рушники представлені у 36 музеях і галереях України та світу. У Криму нею створено школу української народної вишивки, музей народних умільців і салон живопису самодіяльних художників. Мала Віра Сергіївна і

своїх учениць. Серед них – внучка Аліна Роїк та правнучка Юлія Абрамова. В основу творчості В. Роїк покладено геометричний орнамент із застосуванням найрізноманітніших технік вишивки: «хрестика», «затяганки», «троянки», «ляхівки», «занизування», «гречки», «стовпчика». Тематика її робіт різноманітна, так само як і їх прикладне значення. Сюжети для своїх творів В.С. Роїк брала із навколишньої дійсності, з життя. Для вишивок майстрині притаманний лаконізм у кольорі, чіткість малюнка, строгість у виборі матеріалу, емоційна виразність, бездоганна техніка виконання.

3 жовтня 2010 року Віра Сергіївна пішла з життя, але залишила величезний творчий спадок, який становить більше ніж тисячу оригінальних робіт, понад триста з яких вона виконала за власними орнаментами.

Віра Роїк організувала понад 150 персональних виставок своїх творів «Український рушничок» в усіх обласних центрах України й у Росії, Німеччині, Болгарії, Польщі, Туреччині, також брала участь у 287 загальних художніх виставках у СРСР, Україні й за кордоном, зокрема в Бельгії, Франції, Угорщині, Італії, Монголії, США, Хорватії. Рушники Віри Роїк стали її долею [6, с. 75].

Протягом трьох місяців з лютого до квітня нинішнього року в Рівненській області демонструвалася виїзна експозиція сучасної української вишивки з Криму «Віра Роїк та її учні». В листі, що надійшов нещодавно сину майстрині – Вадиму Роїку, директор Рівненського обласного краєзнавчого музею Олександр Булига висловлює щиру вдячність йому та його родині за подвижницьку працю та активну особисту участь в організації та проведенні Всеукраїнського мистецького тунелю, присвяченого 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка.

Колекція сформована з декоративних виробів Героя України, заслуженого майстра народної творчості України Віри Роїк, яких вона вишила за своє довге, майже столітнє життя більше тисячі, та її учениць – вишивальниць Світлани Лавренюк, Євдокії Шеко, Євгенії Жукової, Галини Дмитрієвої, а також внучки Аліни Воронової і правнучки Юлії Абрамової. Це рушники, панно, сорочки, серветки – всього понад шістьдесят вишитих робіт, оздоблених орнаментами, в яких квітне яскравими барвами природи, земля, світить сонце, співають пташки, прикидається на світанку разом з півнями новий день.

Виставка демонструвалася в музейних закладках у Рівному, Сарнах та с. Олександрії Рівненського району і викликала велику зацікавленість широкої громадськості, вчителів та учнів, народних майстрів і дослідників української вишивки, висвітлювалася в засобах масової інформації.

В обласному краєзнавчому музеї згадують, як у 2005 році в рамках свого Всеукраїнського виставкового тунелю «Український рушничок» Віра Роїк, незважаючи на свій поважний вік, сама приїхала в Рівне і місцеві вишивальниці познайомилися з легендарною українською майстринею, чие ім'я викарбуване золотими буквами на кам'яній стелі в італійському місті Бар серед імен лауреатів премії «За мир та примноження добра на землі». Її

роботи перебувають у 45 музеях різних країн світу.

Нинішня виставка пройшла в музеї під девізом «Мир дому твоєму», який як власне послання до України та світу вишила в одній із своїх рукотворних композицій Віра Роїк. На її відкриття приїхав майстер народної вишивки з Луцька Юрій Савка. Він багато років творчо співпрацював з майстринею, брав участь в її виставковій діяльності і сам провів майже шістдесят персональних виставок по всій Україні. Його розповідь про талант Віри Роїк як вишивальниці і художника-орнаменталіста, свої зустрічі з нею, про види технік, значення символіки та колористики у вишивці стала своєрідною екскурсією за експонатами виставки. Раніше зазвичай її проводила сама майстриня, пропагуючи це древнє народне ремесло, залучаючи до занять ним населення.

У Сарненському історико-етнографічному музеї студенти педагогічного коледжу, вчителі та учні гімназії свої враження від побаченого на виставці так висловили в книзі відгуків: «Дуже гарні роботи. Гордимся такими українцями, такими майстрами!», «Майстерність надзвичайна. Бажаємо, щоб мистецтво вишивки процвітало і розвивалося!» [3, с. 56].

У ці чудові вироби вкладена велика душа творчої людини, яка є яскравим представником української культури, – сказала завідувач Олександрійського шкільного музею «Ремесла Волині» Олена Лисиця. Колоритні та неповторні вироби Віри Роїк, що сяють, немов зірка на нічному небі, бентежать душу, світяться любов'ю до українських традицій, за словами дитячої поетеси Наталії Бугай, надихнули її на створення віршованих рядків «Зігріє серця вишиванка моя», присвячених видатній майстрині та всім вишивальницям України. Музику до них написала волинський композитор Галина Васіна. Планується, що ця пісня ввійде в її новий авторський збірник «Покличу пісню солов'їну».

Розмаїття вишитих робіт різними техніками захоплює подих, – зазначають відвідувачі. В орнаментах передано мрії та сподівання української душі, її тепло і любов, а в колориті знаходимо ознаки природи та менталітету населення різних регіонів країни. На думку учнів 8-А класу Рівненської ЗОШ № 11, ця виставка є виразником єдності народу України. Хрестик за хрестиком на полотно лягають дивні узорі. Так проходять і наші дні: чорні нитки – то буденні турботи, жаль, а червоні – то свято. Голка невпинно снує в руках майстринь, нитку за ниткою влітає в полотно. Тож нехай довга стелеться йому дорога! Нині експозиція «Віра Роїк та її учні» продовжує свою подорож по Україні [1, с. 152].

Життя і творчість Віри Сергіївни Роїк – це яскравий приклад служіння своєму народові, подвижництву і відданості своїй національній культурі.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Антонович С.А. Декоративно-прикладне мистецтво / С.А. Антонович, Р.В. Захарчук-Чугай, М.Є. Станкевич. – Львів : Світ, 1999. – 152с.
2. Гсаюк Е.О. Художнє вишивання. Альбом / Е. О. Гсаюк – Київ : Вища школа, 1984. – 24с.

3. Гурчала І. Народне мистецтва Західних областей України / І. Гурчала – Київ, 1966. – 56с.
4. Захарчук-Чугай Р.В. Українська народна вишивка Західних областей УРСР/ Р. В. Захарчук-Чугай – Київ : Наукова думка, 1988. – 43с.
5. Макарчик С.А. Етнографія України/ С. А. Макарчик – Львів : Світ, 1994 – 20с.
6. Титаренко В.П. Полтавська традиційна вишивка / В.П. Титаренко – Полтава : Верстка, 2000 – 75с.

*Євгенія Гайова
(Київ, Україна)*

**ТРАДИЦІЙНІ ТЕХНІКИ ВИШИВКИ І ТКАННЯ ТА НАРОДНА ОРНАМЕНТИКА,
ЯКОЮ ОЗДОБЛЮВАЛИ ОДЯГ ПОЛТАВЩИНИ (КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.)
У ФОНДАХ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ
ТА ПОБУТУ УКРАЇНИ**

У даній статті розглядається особливості традиційного одягу Полтавщини: його типологія, оздоблення, крій, матеріали, який а зберігається у фондах Національного музею народної архітектури та побуту України.

The traditional techniques of embroidery and weaving and traditional ornaments which were used to decorate clothes in Poltava region (late XIX - early XX century.) From collections of the National Museum of Folk Architecture and Life of Ukraine (Kyiv)

This article discusses the features of the traditional dress in Poltava region: its typology, ornaments, materials. From collections of the National Museum of Folk Architecture and Life of Ukraine.

Традиційне оздоблення одягу українців є важливим джерелом інформації про соціо-культурний розвиток носіїв традиції, їх світогляд, віковий і соціальний стан, уявлення про гармонію і красу тощо. Різноманітні аспекти заявленої теми вже були предметом дослідження українських вчених, зокрема Т. Ніколаєва, К. Матейко, О. Кулик, І. Гургула, Л. Падалка, Я. Прилипко, С. Сидорович.

У даній статті розкриваються особливості традиційного одягу Полтавщини: його типологія, оздоблення, крій та матеріал. В умовах сучасного глобалізаційного розвитку вишивка Полтавщини зазнає постійних змін у компонуванні орнаментальних мотивів і в кольоровій гамі, про що свідчить і колекція одягу Полтавщини, яка зберігається у фондах Національного музею народної архітектури та побуту України.

Унікальна за своєю значимістю і красою колекція полтавських сорочок, плахт, поясів, сукняних і ватяних юпок, кірсеток, головних уборів дає факти про сировину з якої шився одяг, його традиційний крій, оздоблення, різноманітні техніки вишивки, їх високе художнє виконання, природні барвники, якими фарбувалася нитка для вишивання, місцеві назви орнаментальних мотивів.